

ζομε»⁴. Βέβαια, κατανοούμε ότι, αφού η ουσία του Θεού είναι ακτιστη, αδημιούργητη, φυσιολογικά ακτιστες και αδημιούργητες είναι και οι θείες ενέργειες, που ακτινοβολούνται απ' αυτήν.

Όλα τὰ κτίσματα μετέχουν στις θείες ενέργειες. Τὰ ανόργανα μετέχουν μόνο στην «οὐσιοποιόν» ενέργεια του Θεού. Τὰ ὀργανικά μετέχουν στην οὐσιοποιὸ καὶ ταυτόχρονα στην «ζωοποιόν» θεία ενέργεια. Τὰ λογικά ὄντα μετέχουν σ' αὐτὲς τὶς δύο καὶ ἐπιπλέον στην «σοφοποιόν» θεία ἐνέργεια. Τέλος, οἱ ἀγαθοὶ Ἄγγελοι καὶ οἱ ἄνθρωποι, που ζοῦν κατὰ Χριστόν, μετέχουν καὶ στην «θεοποιόν» ἐνέργεια-Χάριν του Θεού, μετὰ τὴν ὁποία φθάνουν στην ὁμοίωση μετὰ τὸν Θεὸ, δηλαδὴ στην θέωση.

«Κατὰ Χάριν», λοιπόν, ἢ «κατ' ἐνέργειαν» ὁ ἄνθρωπος ἐνώνεται μετὰ τὸν Θεόν. Ἐφόσον, ὅμως, ἡ Θεία Χάρις (θεία ἐνέργεια) εἶναι ἀπαύγασμα τῆς θείας φύσεως

(θείας οὐσίας), μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι οἱ ἄνθρωποι γίνονται «θείας κοινωνοὶ φύσεως»! (Β' Πέτρ. α', 4). Ἔτσι, ἡ θεία φύση (οὐσία) παρουσιάζεται ταυτόχρονα ἄγνωστη καὶ ἀμέθεκτη γιὰ τὸν ἄνθρωπο -ὡς ὑπερούσιος οὐσία- ἀλλὰ καὶ ὡς γνωστὴ καὶ μεθεκτὴ διὰ τῶν φυσικῶν αὐτῆς ἀκτίστων ἐνεργειῶν.

Ὁ ἀντίπαλος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, μοναχὸς Βαρλαάμ, καὶ ἡ δυτικὴ θεολογία, που αὐτὸς ἐκπροσωποῦσε, δίδασκε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι «actus purus» (καθαρὴ ἐνέργεια), ταυτίζοντας τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν ἐνέργειά Του. Ἔτσι -κατὰ τὴν δυτικὴ θεολογία- ἀφοῦ οὐσία καὶ ἐνέργεια εἶναι τὸ ἴδιο στὸν Θεό, δὲν ὑπάρχουν ἀκτιστες θείες ἐνέργειες, μετὰ τὶς ὁποῖες μποροῦν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἔλθουν σὲ κοινωνία μαζί Του. Ἐπομένως, ὁ Θεὸς εἶναι τελείως ἄγνωστος καὶ ἀμέθεκτος. Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ ἔμμεσα μόνο νὰ γνωρίσει τὸν Θεό,

μέσω τῶν κτισμάτων Του καὶ μετὰ τὴν φιλοσοφία, χρησιμοποιώντας τὴν διανοητικὴ του ἱκανότητα καὶ νὰ φθάσει στὸ «καθ' ὁμοίωσιν», ἐπιτυγχάνοντας ἀπλῶς ἐξωτερικὴ ὁμοίωση, μετὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς ἡθικῆς τελειότητος κατὰ τὸ δυνατόν. Τέλος, εἶναι γιὰ τὴν δυτικὴ θεολογία παντελῶς ἀδιανόητη καὶ ἀδύνατη ἡ θέα τοῦ Ἀκτίστου Φωτός, διότι τότε -κατὰ τὴν διδασκαλία τους- ὁ ἄνθρωπος θὰ ἔβλεπε τὴν θεία οὐσία. Ἔτσι ὁ Δυτικὸς ἐξορίζει τὸν Θεὸ στὸν οὐρανό, ὅποτε δημιουργεῖται ἡ ἀνάγκη ὁρατοῦ ἐκπροσώπου Του στὴν γῆ, δηλαδὴ τοῦ «ἀλάθητου» Πάπα!

Ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι Πατέρες, ἐρμηνεύοντας μετὰ τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν Ἀγία Γραφή καὶ ἔχοντας προσωπικὴ ἐμπειρία τῆς παρουσίας τῆς Θείας Χάριτος (θείας ἐνέργειας) στὴν καρδιά τους, διδάσκουν ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ κοινωνία μετὰ τὸν Θεὸ καὶ ἡ θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Πρέπει ὅμως, γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, ὁ ἄνθρωπος νὰ καθαρίζει συνεχῶς τὴν καρδιά του ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὶς ἁμαρτίες, μετὰ τὴν εἰλικρινῆ μετάνοια. Στὴν συνέχεια,

μετὰ τὰ ἅγια Μυστήρια, (δηλαδὴ τὸ Βάπτισμα-Φῶτισμα, τὸ Χρίσμα καὶ τὴν Θεία Κοινωνία), τὴν τήρηση τῶν θείων ἐντολῶν καὶ τὴν καρδιακὴ προσευχὴ νὰ δέχεται τὸν φωτισμὸ τοῦ νοῦ. Στὸ τέλος μετὰ τὴν θεωρία (θέα) τοῦ Ἀκτίστου Φωτός ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει τὸν Θεὸ καὶ ἐνώνεται μετὰ τὸν Θεό. Λέγει χαρακτηριστικὰ ὁ ἴδιος ὁ Χριστός: «Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν καὶ ἐφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν» (Ἰωάν. ιδ', 21).

Ἡ ἀληθινὴ θεογνωσία, ἡ θέωση, δὲν εἶναι ἐπίτευγμα τῆς νοητικῆς ἱκανότητος τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπίτευξη τοῦ στόχου τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου «ὡς κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν» Αὐτοῦ, που σὲ τελευταία ἀνάλυση εἶναι ἡ σωτηρία.

Εὐχομαι ὁλοψύχως ὁ Κύριος νὰ ἀξιώσει ὅλους μας μετὰ εἰλικρινῆ μετάνοια νὰ ὀδηγηθοῦμε στὴν καθάρση, τὸν φωτισμὸ καὶ τέλος στὴν προσωπικὴ μας μεταμόρφωση.

4. «Οὔτε γὰρ οὐσία κατὰ φύσιν ἐνεργείας ἄνευ, οὔτε ἐνέργεια χωρὶς οὐσίας ποτέ, μᾶλλον δὲ τὴν οὐσίαν διὰ τῆς ἐνεργείας γνωρίζομεν, αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν δεῖγμα τῆς οὐσίας πρὸς πίστῳσιν ἔχοντες· οὐσίαν γὰρ οὐδέποτε τις εἶδεν Θεοῦ, διὰ δὲ τῆς ἐνεργείας ὅμως τὴν οὐσίαν ἐπιστάμεθα».